Улуу талант өлбөйт

Кайталангыс ар тараптуу жаркын таланты менен кыргыз журтчулугуна аттын кашкасындай таанылган Кыргыз Республикасынын эмгек сиңирген артисти, жогорку категориядагы диктор, композитор, обончу-аткаруучу, алып баруучу Жолдубай Кайыпов жөнүндө сөз учугу уланмакчы.

...Жолдубай чыгармачылыгы гүлдөп турган учурунда 1984-жылы 29-мартта капилеттен мыкаачы көркоолордун колунан 37 жаш курагында мерт болгон. Отуз жети жаш адам өмүрүнүн ширеңке чагылгандай бир жарк этип өчкөнү го чиркин... Ошол бир жарк этип өчкөн кыска өмүрүндө адамдык бийик сапаты, кыргыз искусствосуна болгон сүйүүсү, Ала-Тоодой бийик, мөлтүр суудай таза, назик ырлары, кубулжуган үнү, кыргыз телесинин ажарын ачкан тубаса дикторлугу, алып баруучулуктагы капилеттен сөз тапкычтыгы, өтө сезимталдыгы, руханий дүйнөсүнүн ашкере байлыгы менен айрыкча кыргыз телесинин чолпон жылдызына айланган Жолдубай өзүнө өзү өлбөс-өчпөс эстелик тургузуп, өзүнүн экинчи өмүрүн улап, кыргыз элинин эсинде түбөлүккө калды.

Кыргыз искусствосунда ар тараптуу ондогон, жүздөгөн таланттар өтө эле көп. Ылайым эле көбөйө берсин. Бирок, кыргыз искусствосунда төрт тарабы төп келишкен телеdикторду Жолдубайдан кийин көрө элекпиз. Кыргыз телес[illegible] бул багыттагы кемтиги учурда да байкалып турат. Бу[illegible]пырткандык эмес. Турмуш чындыгы. Кезегинде кыргыз телесинде дикторлуктун пайдубалын түптөп, бийик деңгээлге жеткиргендердин ана башында Жолдубай турган. Дикторлук – бул өзгөчө сейрек кездеше турган талант. Ал үчүн эң ириде жеткилең илимдүү, билимдүү, чыгармачыл көрөңгөсү бай, көргөн адам суктанаарлык өң-түсү келишкен сулуулук, жанга жагымдуу коңур үндүү, кандай учурда болбосун капилеттен орундуу чукугандай сөз табуучулукка ашкере шыктуулуктун болушу турулуу иш. Жараткан Эгем мындай касиеттин бардыгын Жолдубайга ыроологон экен. Алып баруучулук жагынан Жолдубай өтө сейрек кездеше турган талант экендигин кыргыздын искусствосунун чыгаан чеберлери убагында айтышкан, азыр да айтылып келе жатат.

...1966-жылы Ат-Башы райондук маданият үйүндө автоклубунун башчысы болуп иштечүмүн. Ошол жылы күз айларында өздүк-көркөм чыгармачылыгынын райондук кароосу болуп калды. Жолдубай ал кезде Пограничник (азыркы Казыбек айылы) колхозунда зоотехник болуп иштечү. Ошол кароодо өзү аккордеон менен ырдап, кароонун жеңүүчүлөрү менен республикалык телеге тартылууга Фрунзеге кетишти.

Кийинчерээк жакын теңтуштардан болдук. Жаштыктын гүүлдөгөн-дуулдаган шатыра-шатман ыр-күлкүгө мелтк[illegible]олгон эч нерседен бейкапар асыл күндөрүн өткөрдүк. Жолдубайдын ажарланган турган турпатына алпейим мүнөзү, тамашакөйлүгү орундуу сөзү, кытмырлыгы жок кыткылыктаган күлкүсү, кыялкечтиги куп жарашып, турчу. Биз-теңтуштар өзүбүздөн өзүбүз эле Жолдубайга жолугууга ашыгып, сүйлөшкүбүз, Жолдубайдын орундуу

...Мен Ат-Башы райондук маданият бөлүмүнүн башчысымын. Ал кезде «Тогуз кайрык» деген теле конкурс бар болчу. Биз Совет району менен беттешип калдык. Алып баруучу Жолдубай Кайыпов, режиссеру Бейшенбек Мамбетакунов. Фрунзе шаарындагы «Кожомкул» атындагы спорт сарайында эки райондун өнөрпоздору беттешип жатат. Кезек келип, комуздун коштоосунда «тактеке» ойноо сынагы башталды. Бизден акмоюндук комузчу Масап Акматов комуз менен эки улак, бир текени «Тактеке» ойнотуп чертип жаткан. Бир убакта эле бир улак жыгылып, кыймылдабай калды. Алып баруучу Жокем: «... Урматтуу калыстар! Бул жерде драматургиялык элементтер атайын киргизилгендиктен улактын бирөө секирип жатып жардан учуп кетти. Текеси аны издеп секирип жатканын эске алыңыздар..». - деп коштоду. Залдагы көрүүчүлөр шатырата кол чабышты. Алып баруучу Жолдубайдын кысталыштагы ошол тапкычтыгы азыр да эсимде.

Искусствонун жолу түбөлүктүү, көөнөрбөс жол деп айтылат. Калети жок. Жолдубайдын көзү өтүп кеткенине отуз жети жылдан ашыптыр. Бирок, тирүүлүктө анын экинчи өмүр жолу жаркырап, улам кеңейип баратат. Жокемдин экинчи өмүрү - өзүндөй жаркылдаган, салмактуу да, ойлуу да, кыялкеч да, назик да мукам обондору. Мезгилдер өтөөр, жылдар-жылга алмашып, кылым карытаар. Жокемдин обондуу ырлары кыргыз эли барда кыргыз жеринин ой-кырларында жаңырып, муундан-муунга өтүп, ыр күйөрмандарынын жан дүйнөсүндө дайыма сактала берет. Чыгаан чыгармачыл таланттын өлбөстүгү ушунда. Жокем 70ке жакын обондорду жаратты. Обондуу ырларын нотасы менен басмага даярдап жүрүп чыгарууга үлгүрбөй калып, «Ырлар» аттуу ыр-обондор жыйнагы көзү өткөндөн кийин 1985-жылы жарыкка жыкты. «Мекеним», «Атам менен энеме», «Ала-Тоону сагынам», «Атамды ойлоп», «Жашчылык», «Көл үстүндө», «Алгачкы сүйүү», «Таңкы поезд», «Айтылбай калган махабат», “Кел бийлейли, ырдайлы» ж.б. ырларынын дээрлик бардыгын өзү аткарып радиого, телеге жаздырган.

Кыргыз Республикасынын Эл артисти Бейшенбек Мамбетакунов режиссерлук кылып, 1981-1982-жылдары Жолдубай Кайыпов жөнүндө «Ырларым менин сырларым» деген фильм-концерттеги 15 ыр авторлун аткаруусунда

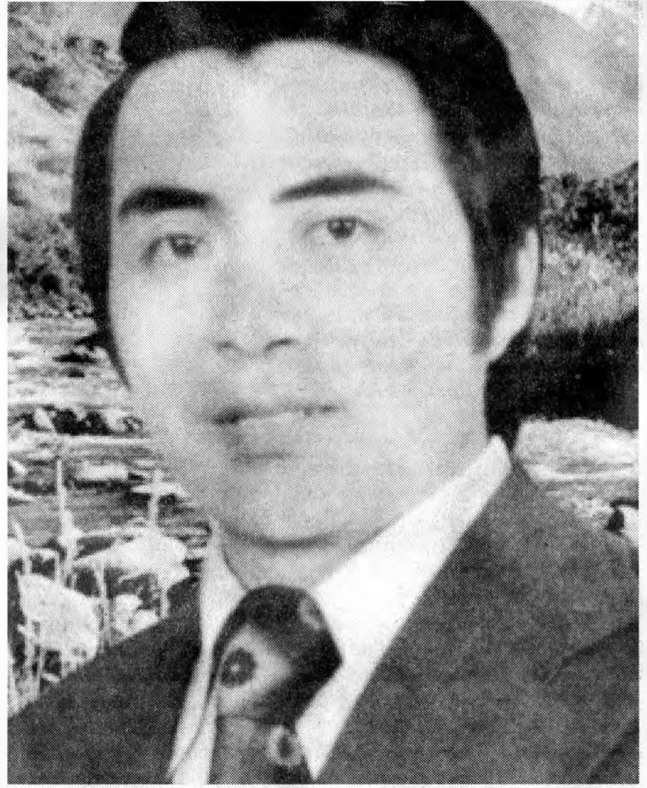

Сүрөттө: Кыргыз Республикасынын эмгек сиңирген артисти, диктор, композитор обончу-аткаруучу Жолдубай Кайыпов.

чейин теледен бериле калып жүрөт.

...Жолдубай искусство институтунда даярдоо курсунда окуучу. Мен «Кыргызстан пионери» деген гезитте иштөөчүмүн. Ошондой күндөрдүн биринде жолугушуп, баарлашып олтурсак: -Тыке, сен ыр жазып жүрөсүң, ата-эне жөнүндө ыр жазбайсыңбы. Обонум даяр болуп калды, -деп Жокем айтып калды.

-«Кыргызстан пионери» гезитинде иштеген чоң акын Турар Кожомбердиев байкеге тааныштырайын. Ошол кишинин колунан келет, - дедим. Ал киши менен чогуу иштегендиктен Жолдубайды тааныштырып койдум. Аз убакыттан кийин эле Т.Кожомбердиевдин «Атам менен энеме» деген ырына куп жарашкан Жокемдин обону өзүнүн аткаруусунда обого жаңырып, кыргыз журтчулугунун сүймөнчүктүү ырына айланды.

Жолдубай Кайыповдун ырларынын көпчүлүгүн СССРдин эл артисти, Кыргыз Эл Баатыры Асанкан Жумакматов оркестрге салып, дирижерлук кылган. Эстрадалык жанрдагы ырларын эстрадага ылайыктап жаздырып, теледен, радиодон берилип жүрөт... Жокемдин жаркын таланты, чымырканган чыгармачыл мээнеткечтиги, бийик адамкерчилиги жөнүндө айта берсе түгөнбөйт...

Залкар, асыл Жолдубай Кайыповду эскерүү макаламды жазып жатып, Кыргыз эл акыны Шайлообек Дүйшеевдин: «... Артист сулуу болмогу парз... Генийдин сулуулугу – кудайдын жаңылыштыгы. Сулуу генийлер көпкө жашабайт. Көз тийип өлөт...» - деген сөзүн эстеп, Жокеме чын эле көз тийди го,-деп да ойлоп калам...